

Kérlekint csak akkor küldjünk választ, ha bűnyet mellőzölnek. Kérlekint hat hét-vel tovább nem várunk.

Szerkesztő: **Ull. Befejejtés 41.**

A NŐ ÉS A TÁRSADALOM

A FEMINISTÁK EGYESÜLETE
ÉS A NŐTISZTVISELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE
HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Cikkeket csak a szerző engedelmével, lapunk egyéb tartalmát A NŐ és társadalom megnevezés mellett szabad átvenni.

Kiadóhivatal: **Andrássy utca 43. Telefon 50-75.**

TARTALOM: Választójogi karácsony. – Grossmann Janka: Vasárnapi munkaszünet. – Glosszák. – Marfa Alexandrowna: Mit várhat a nőmozgalom a Tolstoizmustól? – Égid von Filek: A férfi érdeke a nőmozgalomban. – Adelheid von Welczek: A nőegyesületek nemzetközi szövetségének rendkívüli közgyűlése. – Szemle. – Glücklich Vilma: Pedagógiai irodalom. – Nőtisztviselek Országos egyesületének hivatalos közleményei. – A Feministák Egyesületének hivatalos közleményei.

Adjunk és gyűjtsünk a politikai propaganda javára! Most kell megszereznünk a nők választójogát! Ki is vívhatjuk, ha ügyünk minden barátja munkájával és pénzáldozattal járul ahhoz, hogy országos propagandánk elég erős legyen! Adjunk: sokat és sürgősen!

Feministák Egyesülete.

VÁLASZTÓJOGI KARÁCSONY.

Ezúttal október, vagy november lesz Magyarország társadalmának karácsony hava. Andrassy akkor fogja benyújtani a választójogi reform törvényjavaslatát. Ez az aktus Magyarország kulturális és demokratikus fejlődésének első kapavágása lett volna, ha Andrassy Gyula kriszkindlis család ünnepéllé le nem fokozza a történelmi eseményt.

Mindnyájan tudjuk, hogy karácsonykor ajándék járja: a választójogi reformról is tudjuk, hogy lesz. De a karácsonyi ajándék csak úgy kedves, ha meglepetés: hát Andrassy is meglepetésképpen nyújtja át a nemzetnek a kriszkindlit.

Ósi szokás, hogy a karácsonyi meglepetés titkát nem őrzik meg oly szigorúan, mint ahogy pl. Andrassy eleinte őrizte választójogi tervezetét. s Jancsi félszemmel elkapja a hintapari körvonalait, Julis pedig meg tudja állapítani, hogy a hajásbaba szőke-e vagy barna. Legföljebb arról marad kétség, igazi lószőr-e a játékpari sörénye és farka és igazi haj vagy kóc ékesíti-e a babát. Ez ősi szokásnak megfelelően Andrassy végre szintén engedte, hogy a kíváncsi gyermekek mögéje kukkantsanak a meglepetést őrző kárpitnak.

Mi nők is emelgettük a műhely függönyét, mi is kerestük a meglepetés körvonalait. de amíg a férfiak a homályban kifürkészheték, hogy plurális lesz a kriszkindli, meg furcsa formájú választókerületekre osztott, addig mi csak

sötétséggel szemmel át nem hatható sötétséggel találtuk magunkat szemben. S várunk kell a nemzet karácsony napjára. Napfényre kerül majd a meglepetés: vajjon a terített asztalon a mi helyünkön semmi sem lesz-e. avagy valamely koldusalamizsna jelképezi-e majd azt a semmiképen sem letagadható tény, hogy a társadalomnak mi is családtagjai volnánk. Magyarország asszonyai! Ügyeljete, mire tanít majd bennünket ez a karácsony: jut-e majd nekünk is a karácsonyi ajándékból, amelyre istenigazában rászolgáltunk a családban a közgazdaságban végzett munkánkkal állampolgári kötelességeink teljesítésével vagy ha nem adnak jószántukból lesznek-e olyan bátor és igazságos testvéreink akik megvetik a kiváltságot és követelik majd a mi jussunkat is?

Most fogjuk világosan, pőrén meglátni: mennyire értékelik a nemzet nagyobbik felét a nőt. De most kell kitűnni annak is ez a többség mire taksálja önmagát: meglegészük-e esetleg alamizsnával is, avagy még a félrelökött, semmibe sem vett, ágról szakadt senkié szerepét és nyugodtan vállalja-e majd.

VASÁRNAPI MUNKASZÜNET.

Írta: GROSSMANN JANKA.

A vasárnapi munkaszünet fogalmához, amely olyan országokban, ahol igazán szünetel vasárnap a munka, békét, csöndet, pihenést jelent, nálunk a legutóbbi évtizedben elkeseredett küzdelmek harci riadója fűződik. A Baross-

féle munkaszünetet az apró epigonok rendeletei minden téren kikezdték: az érdekeltség egy szép napon azon vette észre magát, hogy van ugyan munkaszünet a törvényben, de nincs a gyakorlatban. „Társadalmi” akció indult meg a munkaszünet érdekében, a kereskedők sorra kötötték a megállapodásokat, melyek szerint üzletüket a nyári hónapokban vasárnaponként zárva tartották. Nem önkéntes nagylelkűségből szánták rá magukat erre a lépésre, hanem az érdekeltség másik, nagyobbik felének, az alkalmazottaknak nyomása alatt. Ez a nyomás mind erősebb lett, mert hovatovább nagyon megnövekedett az elkeseredés az alkalmazottak táborában. Ekkor – szinte meglepetés-szerűen – akadt egy miniszter, aki jelét adta szociális gondolkodásának és rendeleti úton úgy rendezte a munkaszünet kérdését, ahogy az ma is fennáll. – Sajnos, csak rendeleti úton, nem törvény erejével. – Ennek az lett a hatása, hogy a rendeletet boldog-boldogtalan kijátszotta. Mi sem természetesebb, minthogy az alkalmazottak rovására ment a rendelet minden megsértése, úgy hogy ezek egyre hangosabban kezdték a kérdés végleges, törvényes rendezését sürgetni.

Ez is megjött. Itt fekszik előttünk hónapok óta egy „Törvényjavaslat az ipari munkának vásár- és ünnepnap szüneteléséről”. Nem tudjuk mi birta rá a kereskedelem-ügyi minisztert, hogy ezt a javaslatot most közrebocsássa és arról az érdekeltség véleményét kikérje. Belátta-e, hogy tényleg tarthatatlan a kérdés mai rendezetlensége, vagy szűksége volt-e a nemzeti kormánynak újabb szociális alkotásra, hogy megint megoldjon egy problémát, úgy ahogy a betegsegélyezés kérdését egy esztendővel ezelőtt megoldotta. Nem tudjuk, de nagyon valószínű, hogy a javaslat a „mézes madzag” nemes szerepét van hivatva betölteni.

Ha elolvassuk a javaslat indokolását, főleg annak bevezetését, örül a lelkünk azon a modern szociálpolitikai befogáson, amely abban megnyilvánul. De rövid lesz az örömünk, ha a javaslat pontjait soravesszük. Vagy nyilvánvalóan káros és sérelmes intézkedések vannak bennök, vagy olyanok, amelyekben a sérelem burkoltan van meg valamilyen tetszetős máz mögött. Ilyen például a 6. §-nak a nőmunkásokra vonatkozó intézkedése is. Ez a paragrafus kimondja, hogy a vasárnapi munkaszünetet felfüggesztő „rendeletben oly üzemekre nézve, amelyeknél a munkaerő az üzem folytonossága következtében nagyobb kihasználásnak van kitéve, a munkaszüneti napokon végzett munkáknál 16 évnél fiatalabb egyéneknek vagy az életkorra való tekintet nélkül általában a nőalkalmazottaknak foglalkoztatása meghatározott időre korlátozható vagy egészen el is tiltható.” Itt tehát nem a munkaerőt általában védi a miniszter a nagyobb mértékű kihasználástól, hanem a női munkaerőt, ami más oldaláról nézve a dolgot azt jelenti, hogy az egyenlő munkabér elvének gyakorlati megvalósítása útjába a már meglevő sok akadály közé még egyet beiktat.

De vannak nagyobb és nyilvánvalóbb sérelmek is. Nem vesszük itt sorra valamennyit, csak a legrikítóbbat, azt, amely a vidéki alkalmazottakat egyszeribe felvillanyozta és ellenállásra sarkalta: a 11. §-t, amely kimondja, hogy „az ipari és kereskedelmi árusítás munkaszüneti napokon Budapest székesfőváros kivételével reggeli 6 órától déli 12 óráig végezhető.” Ez azt jelenti, hogy vidéki

kartársaink számára a javaslat az eddiginél is rosszabb állapotot teremt: eddig csak 10 óráig tarthatták őket az üzletben, illetve hivatalban, ezentúl 12 óráig legyenek rabjai a főnökeik kapzsiságának. A javaslat készítője – úgy látszik – érezte, hogy ez a rendelkezés nem talál visszhangra, mert az indokolásában felvonultatja az öreg ágyút és szinte védelemképpen mondja, hogy „az élet feltétlenül parancsoló követelményeivel számol.” Ez a követelmény az indokolás szerint abban áll, hogy a vidéki vásárló közönség zöme, a vidéki kisgazdák és gazdasági munkások csak vasárnap jöhetnek be a városba bevásárolni és a délelőtt 10 óráig terjedő idő erre a célra rövid. Elfelejtí itt az indokolás szerzője, hogy éppen a gazdasági munkásokra nem terjed ki a munkaszünet, hogy tehát ők vasárnap is dolgoznak, ha van munka, és vasárnap sem dolgoznak olyankor, amikor a gazdasági munka szünetel. Épp ily alapos a második pontja az indokolásnak, amely azt mondja, hogy „a vidéki vevőközönség életrendje, szokásai is egyenesen kívánják a délelőtti 10 órai záróra további fentarthatását.” Ezt nem magyarázza bővebben az indokolás, pedig érdekes volna megtudni, hogy milyen az a hatalmas életrend és minők azok az ősi szokások, melyek szükségessé teszik azt, hogy a meglevő amúgy is rövid pihenőt még jobban megnyirbálják.

Szembeállítja a miniszter ezzel az intézkedéssel a javaslat előnyét, a hétköznapi munkaszüneti kárpótlást. Kimondja a 18. §-ban, hogy a munkaszüneti napon foglalkoztatott alkalmazottnak munkaadója a következő hét valamelyik munkanapján tartozik kárpótlást adni. Nem tűnik ki azonban az indokolásból, hogy ez a kárpótlás csak azoknak az alkalmazottaknak jár-e, akik a törvényben megengedett munkát végzik vasárnap, vagy azoknak is jár-e, akik rendeletileg megengedett munkát végeznek. Mellesleg megjegyezve, nincs az a munka, amelyet a törvényhatóság első tisztviselője (elsőrangú kereskedelmi szakember!) meg ne engedhetne, mert elég jogcím erre még a „lényeges magánérdek” is.

Ez az intézkedés a gyakorlatban teljesen értéktelen, mert keresztülvihetetlen. Nincs az az üzem, amelyben állandóan lehetne a hét minden napján más-más alkalmazottat nélkülözni és nincs az az alkalmazott, aki főnökét kényszeríteni tudná, hogy neki ezt a pihenőt tényleg meg is adja. Nem segít ezen sem az a §, amely kimondja, hogy az alkalmazott a kárpótlásról le nem mondhat, sem az, amely elrendeli, hogy a felfüggesztésekről és kárpótlásokról jegyzék vezetendő. Nem sorolunk fel eseteket: minden olvasónk alkalmazza a törvényt a saját praxisában előforduló esetekre és meg fog győződni róla, hogy a hétköznapi kárpótlás fából készült vaskarika.

Legjobban kitűnik ez abból, hogy maguk a főnökök, akiknek pedig a javaslat szembeötlően kedvez, nem kérnek a vasárnapi nyitvatartásból, ha hétköznapi pihenő jár érte. Egyik főnöki testület a másik után tiltakozik a hétköznapi kárpótlás ellen és helyette teljes vasárnapi munkaszünetet kér, vagy legalább is a jelenlegi állapot fentartását kívánja. A nagylelkű intézkedés tehát itt nem vált be. Főnök és alkalmazott egyaránt szépen köszöni a hétköznapi kárpótlást, de nem kér belőle.

Az e kérdésben támadt ellenvélemény néhány rendkívül érdekes momentumot vetett fel, amelyekkel e helyen szintén foglalkozunk.

A vidéki alkalmazottak teljes joggal sérelmesnek találták a javaslatnak azt a pontját, amely a vasárnapi zárórát d. e. 10 órától 12 órára kitolja és szervezkedni kezdtek ellene. A szervezkedés a temesvári alkalmazottak egyesületéből indult ki, amely a teljes 24 órai munkaszünet érdekén tartandó országos kongresszusra hívta meg a társaságokat. Ezek bejelentették képviselőiket, a rendező egyesület a bejelentéseket köszönettel tudomásul vette és a kongresszus előtt két nappal közölte a fővárosból jelentkezett egyesületekkel, hogy a kongresszus vidéki jellegének megóvása végett képviselőik jelen lehetnek ugyan, de sem szólási, sem szavazati jogot nem kapnak. Kiderült ugyanekkor, hogy a rendezésen nem csupán a temesvári egyesület buzgólkodik, hanem a budapesti központ, a Kereskedelmi Alkalmazottak Országos Egyesülete is. Sőt kiderült a kongresszus napján az is, hogy a fővárosi egyesületek képviselőit egyáltalában nem engedték be a terembe, mert az említett országos egyesület táviratilag figyelmeztette a temesváriakat, hogy a budapesti kiküldöttek csak rendzavarás miatt mennek le a kongresszusra. Ez bizonyára a kartársi összetartás nevében történt.

A kongresszuson a hivatalos előadó csak 24 órai vasárnapi munkaszünetet követelt, mire egy vendégként jelen volt országgyűlési képviselő nagyon talpraesetten fejtegette, hogy ha a vasárnapi munkaszünet csak reggel 6 órakor kezdődik, akkor minden főnök dolgoztathatja szombaton egész éjjel az alkalmazottjait. Igen furcsa volt, hogy a felszólalónak a 36 órás vasárnapi munkaszünetet követelő határozati javaslatát a vezetők asztal alá ejtették, s csak az indítványozó figyelmeztetésére húzták megint elő. De a javaslatnak az elfogadása után a sajtót mégis úgy informálták, mintha a kongresszus csak a 24 órás munkaszünet mellett foglalt volna állást.

Ezt a következő magyarázza: a K. A. O. E. elnöke kijelentette a kongresszuson, hogy egyesülete a tervezetben angazsálva van, mert megbízásából ő, az egyesület elnöke, informálta úgy Szerényi államtitkárt, a javaslat készítőjét, hogy az információnak ez a javaslat lett az eredménye. A főnöki testületek képviselőjének érvei oly súlyosak voltak, hogy neki, az alkalmazottak képviselőjének hozzá kellett járulnia a vidéki üzletek vasárnapi zárójának kitolásához. A kormány képviselője itt kijelentette, hogy elfeladásra épenséggel nem volt szükség, mert a tanácskozás, amelyen a véleményeket kikérték, tisztán informatív jellegű volt.

Természetes, hogy mindez állásfoglalásra készítette az ország kereskedelmi alkalmazottainak azt a nagy részét, amely nem a K. A. O. E.-ben van szervezve. Küzdelmüket a 36 órás vasárnapi munkaszünet követelésével indították meg. A mozgalom az egész országra kiterjed és meglehetősen hangos, mert célja az is, hogy tudomásul vegyék az ország szerte, hogy az államtitkárt rosszul informálták.

Az ellenvélemény megnyilatkozást keresett. Szeptember 27-ére az ország hat tekintélyes egyesülete együttes országos nagygyűlést hívott egybe. A nagygyűlésen 129 városból 134 egyesület volt képviselve. Levélben vagy táviratban üdvözölte a nagygyűlést 124 város alkalmazottainak szervezete. De volt főnöki testület is képviselve a kongresszuson, sőt bejelentette a 36 órás vasárnapi munkaszünet követeléséhez való csatlakozását egy vidéki város 48-as pártja is.

A nagygyűlés lefolyásában nevezetesebb mozzanatot csak az látott, aki hasonló gyűlések terén már tapasztalatokkal bír. Pikantériaszamba ment például az a féltő gyengédség, mellyel a miniszter képviselőjét fogadta és védte a nagygyűlés vezető elnöke. Annyira ment ez a gyöngédség és a féltő szeretet, hogy még az előadói javaslaton is simított utólag az elnök, ugyanaz az ember, aki nem is olyan sokkal előbb ugyanabban a teremben egy más nagygyűlés alkalmával sikerrel vezetett egy olyan akciót, amelynek az volt a célja, hogy a kormány képviselőjét megugrassa. Ezúttal ott ült a kormány képviselője mindvégig. Nem tett ugyan más kijelentést, mint aminőt a kormányképviselők hasonló alkalmakkor tenni szoktak, de meg sem futamodott, mint egykori kollégája, mert az energikus elnök mindenképpen rendet tartott. A dicséretes rövidséget, a szólás jogáról való rémes lemondást sajnálattal nélkülöztük a nagygyűlésen. Az elfogadott határozati javaslat szerint, amelyhez a fővárosiakon kívül 15 vidéki egyesület küldötte szolt hozzá: az országos nagygyűlés a legerélyesebben állást foglal az általános, az egész országra és a kereskedelem minden ágazatára kiterjedő, kivételeknek és miniszteri rendeleteknek jogot nem adó, teljes 36 órás vasárnapi munkaszünet mellett s a legkíméletlenebb harcot jelenti be mind a törekvésekkel szemben, amelyek évek hosszú sora óta munkált követelésének megcsönkítése, avagy megsemmisítése irányulnak.

Foglalkozott a nagygyűlés Pfeifer Sándor előadása alapján az országos szervezkedés kérdésével is és kimondta, hogy:

1. az összes fővárosi és vidéki kereskedelmi alkalmazottaknak és magántisztviselőknek kötelességük a határozati javaslatban körvonalozott elveken fölépült valamely egyesület tagjává lenni és azt minden erejével erkölcsileg és anyagilag támogatni.

2. Óhajtandónak mondja, hogy a fővárosi alkalmazott-egyesületek a fenti elvek alapján egy táborra egyesüljenek és hasonlóképpen egybeolvadjanak az egyes vidéki városokban működő alkalmazott-egyesületek.

3. Legközelebb megvalósítandó célul azt tűzi ki a nagygyűlés, hogy az így egyesített helyi egyesületek a fővárosi fuzionált egyesületekkel egyetemben hatalmas és impozáns országos szövetséggé tömörüljenek, amely egyrészt megadja szakosztályainak és csoportjainak a kellő mozgási szabadságot, másrészt az egész országos szervezetnek azt az erőt, egységet és céltudatosságot biztosítja, amelynek segítségével a kereskedelmi alkalmazottak nagy érdekeit megvédeni és minden ellenségét lebírni lehetséges.

E javaslattal kapcsolatban indítvány merült fel arra nézve, hogy mondja ki a nagygyűlés, hogy a magántisztviselők és kereskedelmi alkalmazottak különböző budapesti egyesületeinek és társulatainak fúziója testet öltött.

A Nőtisztviselők Országos Egyesületének képviselője ehhez kijelentette, hogy egyesületében megvan a hajlandóság arra, hogy egy az ország összes testületeit egyesítő szövetség létesítéséhez hozzájáruljon, de nem adott meghatalmazást megbízottjának, hogy erre nézve végleges és kötelező kijelentést tegyen. A fúzió kimondását kellő elő-

készítés hiányában korainak tartja. A nagygyűlés az előkészítő-bizottságot bizta meg a fúzió elmunkálataival. A nagygyűlés lefolyása mindenképpen impozáns volt és méltó a napirendre tűzött nagyhorderejű kérdésekhez. Hisszük, hogy előbbre vitte a szervezkedés és a vasárnap munkaszünet annyira aktuális kérdésének megoldását és rövidesen arra vezet majd, hogy vidéki kartársaink is teljes vasárnap munkaszünetet élvezhessenek

GLOSSZÁK.

A magyar sajtó a finn választások eredményéről. Az első választás után ezt írtuk:

„Kortörténeti szempontból feljegyzendőnek tartjuk, hogy az egész magyarországi sajtó a finn választási rendszerről, eredményeiről, a 19 női képviselőt számláló parlamentről annyi tudomást vett, mintha egy elveszett melltűről lett volna szó: regisztrálta. Ezt nekünk is regisztrálnunk kell.”

Most miután néhány hónap elmúlt a 25 nő megválasztásával végbement második képviselőválasztás óta, megállapítjuk, hogy ezúttal lapjaink egy része a választás eredményeit még csak nem is regisztrálta. Olyan lapok, amelyek a nők választójoga ellen felhangzó legobskurusabb nyilatkozatokból hasábos cikkekre való témát merítene, ezt az eseményt teljesen elhallgatták. Ezt most már nemcsak regisztrálnunk, hanem emlékezetünkbe forrasztanunk kell. A jelenség mélyebb értelmét kommentálnunk nem kell.

Yartin rosszkedvű. Magyarország egyik legelfogulatlanabb írója, eszméinek, kutatásainak mélységével minden gondolkodót lebilincselő bölcseleje: Yartin elszomorító dolgot követett el. Igen nagyon rosszkedvű lehetett, valami nagyon egyéni bosszúság fűrhatta, mindent megértése, bölcs nyugodtsága egyszer nagyon elhagyta: fizikai kényszer hajthatta, hogy valakit felpofozzon, valakin rúgjon egyet. És elcsattantott egy pofont, vaktában, dühösen rúgott egyet. A nőnemen. Ezen az egyenként és összességében rúgások és pofonok eltűrésére oly jól dreszszírozott és trainírozott fajzaton. Kifogásul jó szolgálatot tettek a léghajón teázó párisi hölgyek. Ezekkel akarta bebizonyítani, hogy a „nő teljesen más fajta az emberi nemnek, mint a férfi” „...bár bizonyos, hogy szintén az emberi nemhez tartozik.” Sokkal jobban fáj nekünk, hogy az okos, a művelt, teremtő elméjű, a fegyvelmezett gondolkodású Yartin mondotta el azokat a triviális gorombaságokat, amelyeket az átlagférfiaktól naponként emóció nélkül zsebreavágunk, mintsemhogy sorra idéznők azokat és vitába szaunánk vele. Csak egyet kérdezőnk Yartintól: nem civilizáltabb, kulturálisabb dolog, nem emberesebb: szép, művészi toalettben finom teát szűr-csölni a léggömb kosarában, mint szigorú ábrázattal kémlelni, hogyan helyeződik majd el a golyószóró, a puskapor a léghajóban, amelyben a férfiak eddig csak a háború egy kitűnő új eszközét keresik és látják? (Németország férfiához, nem népéhez, intézte a német trónörökös a Zeppelin javára

való gyűjtésre szóló felhívást, mert a léghajót katonai, tehát férfiügynek tekinti.) De ha az ember nagyon rosszkedvű, akkor az ilyen felszínen álló igazságok iránt ép olyan érzéketlen, amilyennek nekünk kell lennünk, hogy ne bántson bennünket túlságosan, hogy a legigazságosabb férfiember sem talál bosszúságának lecsillapítására alkalmasabbat, mint ha a nőt pofozógépnek használhatja.

Fognak a leánygimnazisták. Igen érdekes, részben kárörvendő kommentárral közölték lapjaink, hogy a leánygimnáziumi növendékek száma apad. A cikkíró urak nagyon mélyszántású okfejtéssel magyarázzák ezt akinek örvendetes, kinek szomorú jelenséget, csak egyetlen okot nem említettek s ez: hogy a leánygimnáziumi osztályok száma is apad, mert a Nőképző Egyesület 8 gimnáziumi osztály helyett most csak négyet tart fen. Hát persze, hogy akkor apad a leánygimnazisták száma! A Nőképző Egyesület tényleg eléri legújabb magasztos célját: kiszorítja a nőket a magasabb tudomány csarnokából. Szegény Veres Pálné! Megfordulna sírjában, ha tudná mi lett az ő intézetéből.

Vissza a sötétségbe. Az imént megjelent az új orosz egyetemi szabályzat, amely teljesen megszünteti az egyetemek autonómiáját és újra elrendeli az állami felügyeletet. Az előadások látogatását ezentúl ellenőrizni fogják, a diákoknak nem szabad semmiféle szervezetet alakítaniuk és nőknek megtiltják az egyetemek látogatását. Brutális erőszakkal kilökték tehát az orosz nőket az egyetemről, ahol az utolsó évben 2130 női hallgató volt. Az orosz nőmozgalom elkeseredése határtalan, annál is inkább, mert a nők egyesületeit is sorra feloszlatják, gyűléseiket betiltják, úgy hogy nyilvános fórumon kifejezést sem adhatnak tiltakozásuknak és követeléseiknek. A minisztertanács reakciós határozata a férfiakat is megbotránkozta, de részükről ellene komoly demonstráció eddig még nem történt.

Fogas kérdés. Andrassy Gyula gróf, aki „ugratásnak” nevezi, ha a népek egyik képviselője azt meri tőle kérdezni, milyen lesz a választójog, a mai politika igazi színterén, a folyosón többek közt ezt mondta: „Azzal tisztában vagyok, hogy ha nem nyúlunk egészen mélyére a választói rétegeknek, akkor ez a reform semmit sem ér.” Kíváncsian lessük vajjon benne vagyunk-e mi nők a legmélyebb rétegben, mert a választói rétegek magaslatán és alacsonyabb pontjain a férfiak megvan már minden joga. Ha tehát a legmélyebb rétegekhez sem számít bennünket a belügyminiszter, izgatóan érdekes kérdésnek merül fel, hol helyeződik el tulajdonképpen a nők összessége.

Cassano herceg bókjai. Az európai államföderációról tartott előadást Cassano herceg a nemzetközi jogi konferencia keretében. Előadását így kezdte: „Hölgyeim, ha csak nők volnának jelen, nem kellene e vaskos kéziratot felolvasnom, mert akkor csak a szívükhöz kellene szólnom, de minthogy itt férfiak is vannak, eszükhöz is kell szólnom stb. stb.” Befejezésül pedig ajánlotta, hogy a magyar hölgyek kezdeményezzenek olyan nemzetközi női ligát, amely a béke eszméjét terjessze, „mert nemcsak az áll, hogy amit a nő akar, azt az Isten is akarja, hanem: amit a nő nem akar, az soha sem létesülhet”. E finom bókokért zsebreavágva a hölgyek hálás mosolyait és kézszorításait, hazafelé indult a nemes herceg és „Az Újság” egyik munkatársának a következő nyilatkozatot tette közlés céljára: „A békeügynek a legnagyobb baja, hogy

csacsogó vénasszonyok, kifestett cocotteok és obscurus pénzszerzés érdekében lelkesedő nők propagálják, ahelyett, hogy csupán tudósok vinnék előbbre a kérdést stb. stb. De azért a hölgyek mindenkor hálásan mosolyognak a bókokért és elhiszik, hogy tőlük függ a világ sorsa. (A tudós hercegnek pedig megsúgjuk, hogy több mint 20 éve létezik már egy hatalmas nemzetközi nőszervezet, amely a béke eszméjének propagálásával foglalkozik. Nem csodálkozhatunk, hogy a tudós herceg azt nem tudja, mert nőkről ő valószínűleg csak a szívével gondolkozik.)

Kormányzási gyakorlati előképzés. A belügy-miniszter legjobb barátai is röstelkedve emlegetik még azt a furcsa mondást, amely a nők választójoga érdekében márczius 10-én nála járt deputációknak adott válaszában főekessége volt: „Az eddigi nőképző intézeteknek, a nőnevelésnek általában nem az volt a célja, – mondta akkor – hogy politikusokat neveljen, nem az volt a cél, hogy a közjogban, a nemzetgazdaságtanban, a közigazgatási tudományokba bevezesse a hölgyeket.” (Mintha a férfiak mind politikai érettségi diploma alapján élveznék jogaikat.) Mostanában pompás kijelentéssel gyarapította arany mondásainak sorozatát: „Nem lehet megeselekedni azt, – mondta most – hogy minden átmenet nélkül olyanoknak adjuk át a közhatalom kezelését és a kormányzást, akik ehhez nem értenek, vagy legalább gyakorlatlanok.” Az egész magyar közvélemény nagy érdeklődéssel várja a kormányzásra, a választójog gyakorlására képesítő intézetek létesítését.

Hátrább az asszonnyal! A vértelen török forradalom sikerének minden mozzanatával összeforrt a török nők hősieis önfeláldozása, mérész életüket is kockáztató forradalmi működése. Eddigél, épen a rabszolgaság legtisztább formájában élő török nőről szinte el sem hihető dolgokat közöltek a forradalom vezetői, az ifjú törökök. Hangosan hirdették, hogy csak a nők buzdításának, bátor közreműködésének köszönhetik a sikert. És most, amikor a békés reformok, újjáalakítások jogokat adnak majd a török népnek, elérkezett az a pillanat, amikor a nők feleslegessé válnak. Minden forradalom történelmi tanulsága fölelevenedik abban a gyalázatos háládatlan, a török népet örökre megszégyenítő eljárásban, amellyel az újtörökök most bebizonyítják, hogy a francia, a magyar és minden más forradalom egyforma. Legutóbb a Pester Lloyd közölte Riza Achmednek, az ifjú törökök vezérének, véleményét a török helyzetről: „Nem járja, mondja a derék úr, hogy e történelmi pillanatban olyan jelenleg teljesen fölösleges kérdések, mint a nők helyzete, a nyilvánosság előtt megvitassanak. Nem mondom, hogy a nő örökké maradjon meg régi rabságában: de határozottan tiltakozom az ellen, hogy ezek a dolgok most tárgyaltsanak, amikor annyi mindenfélét kell rendezni és egy új politikai helyzetet kell teremteni.” Persze titkos hírek titkos közvetítésével szabad volt életüket is kockáztatni; persze forradalmi tényekedéssel megmutathatták, hogy Törökor-

szágnak új életet kell kezdenie, de most elég a jóból. Egy rúgással visszalódítják őket a ketrecbe, rájuk zárják az ajtót és összebújva, magukra hagyva, sötétségbe kényszerítve megint elbutulhatnak azok a szegény, haladást, világoosságot szomjúhozó páriák. Majd ha évtizedek múlva, a török férfiak kultúrájának gyarapodása után, az asszonyok újból feleszmélnék és szabadságot kérnek, akkor egy török Andrassy és a török radikálisok, szocialisták és egyéb „demokratikus” emberek: szemforgatva jelentik majd ki, hogy nem lehet a nőt felszabadítani, mert maradisága veszélyezteti a haladást, konzervativizmusa megölyheti a török kultúrát. Semmi babám, semmi: ez minden forradalom után így szokott lenni.

MIT VÁRHA A NŐMOZGALOM A TOLSTOIZMUSTÓL?

Írta: MARFA ALEXANDROWNA, Szt.-Pétervár.

Most, amikor Tolstoi nevét jubileuma alkalmából megint nap-nap után halljuk, tekintetünk önkéntelenül a munkásságnak arra a hosszú útjára irányul, amelyet ez az aggastyán megtett és azt kérdezzük magunktól: vajjon milyen munkát végzett Tolstoi, milyen hatása van a társadalom életére és fejlődésére.

Nekünk is fel kell vetnünk a radikális nőmozgalom szempontjából a kérdést: Minő haszna lehet a nők osztályharcának Tolstoi tanaiból; mit várhat ez a mozgalom Tolstoitól?

Tolstoi tanításai az elnyomatás idejében keletkeztek, oly időben, amidőn Oroszország forradalmi ereje megtörtnek látszott; amikor az orosz nép oly mélyen bele-súlyyodt a nyomorba, hogy tompa megadással viselte és nem is gondolt arra, hogy helyzete megjavulhat. A magasabb társadalmi osztályok pedig, az intellectuel-ek, akikre nézve minden hangos szó, sőt minden gondolat veszedelmessé válhatott, közönyösekek voltak a nép szenvedésével és a maguk elnyomatásával szemben; végezték a napi munkájukat, minden egyebet eltemetve a maguk aprócseprő magánügyei alá. Ekkor kezdett Tolstoi hatalmas hangjával a „kőd” ellen prédikálni. Nem az elnyomott néphez intézte szavait, hogy értelemre keltse és a jobb jövő utáni vágyat felébressze benne; a gazdagokhoz, a hatalmasokhoz fordult, őket tette felelőssé a nép szenvedéseiert.

Nem mint államférfi áll előttünk, aki létező viszonyokat és intézményeket lerombol és másokkal helyettesít, aki egy népet új útra terel, hanem inkább mint bibliai próféta, mint vádló, aki az emberek elé áll és szemükre veti a „bűneiket”, mert ezek miatt borítja „kőd” a világot.

Megfigyelte, áttekintette népe életét és egyrészt mély-séges részvét fejlődött ki benne (sőt alkalmasint az a bizonyos tisztelet is, amelyet súlyos betegekkel szemben érzünk), másrészt harag a kevésbé szenvedők iránt, akik véleménye szerint kizárólagos előidézói a többiek szenvedésének, mert nem segítenek rajtuk. Kizárólag az igazságtalanság feletti érzelmi kitörésből fakadt Tolstoi taní-

tása. Nem a hideg ész műve, amely a károsat a hasznostól óvatosan elkülöníti és a maga céljaira kihasználja. A kitörő érzelmű műve, amely fájdalmat érez, azt kikiáltja a világba és gyógyulást keres, ha másképp nem, csodakúra útján, mely azt ígéri, hogy a fájdalmat egy csapásra megszünteti.

Megvetéssel fordul el Tolstói az európai civilizációtól. Mihaszna van neki az összes európai intézményektől? Nem is igyekszik azokat alaposan megismerni. Nem tudták megszüntetni a sok nyomorúságot és ebben Tolstói elég okot lát arra, hogy elítélje őket. Hogy az emberi nyomorúság a civilizáció hatása alatt talán mégis csökkent valamivel, hogy a paraszt és a munkás sorsa elviselhetőbb manapság, mint például a középkorban volt, azzal Tolstói, nem törődik. 2000 esztendei civilizáció (dacára a véres felkeléseknek és a békésen munkálkodó parlamenteknek) nem volt elég minden emberi nyomorúság megszüntetésére, – a civilizáció tehát elvetendő.

Még egy okból ellenzi Tolstói a civilizációt. Az érzés, amely vezeti, annyira primitív, hogy Európa komplikáltabb életét egyáltalában nem tudja felfogni. A civilizált állam finom mechanizmusát feleslegesnek tartja, mert csak újabb nehézségeket támaszt az emberiség életében. Nem látja meg mindezeknek az okát és a célját, aminthogy általában feleslegesnek vagy tettetettnek tartja a civilizált ember némely finomultabb érzését (művészetek és zene szeretét stb.) Az orosz paraszt primitív élete, melyen a sokkal magasabb kultúrfokra felépített európai intézmények nem segítenek, megerősíti Tolstói kultúra ellenes meggyőződésében. Ezzel együtt megveti a kultúra szerszámát, a tudományt is Tolstói tanítása egyes-egyedül morális érzéseken nyugszik, a jó és rossz minden bizonyításnak hozzáférhetetlen fogalmán. Primitív népek könnyebben megérthető bölcsességéhez fordul, melynek fogalmai népéhez közelebb állnak Buddha és Confucius naivan bölcs kijelentéseiből merít morális alapfogalmait. Ezekben ismeri fel a jót és rosszat. E mondások azonban, amelyeknek valamikor a gyakorlatban is nagy értékük volt, manapság legfeljebb olyan értékkel bírnak, mint a művész számára a kőbe vésett durva indiai Buddhaszobrok. Legközelebb áll azonban Tolstói gondolatvilágához a Megváltó tanítása, megható hite a szeretet munkájában, amelyet Tolstói teljesen átvesz. „Szeresd felebarátodat, mint tenmagadat”, a szociális probléma legegyszerűbb megoldása. Semmi hasztalan háborúság és küzdelem. Mindenki ügyeljen arra, hogy „jó legyen”, szeresse a felebarátját, ami örök időkre megszüntet minden nyomorúságot. Tolstói tehát azon igyekszik, hogy úgy mint egyes középkori szekták és újabb Fogazzaro Antonio „A szent” című könyvében helyreállítsa a kereszténység morális tanítását eredeti formájában, megszabadítva azt minden egyházi dogmától. De nagy hatással volt Tolstójjra a buddhai bölcsesség is. A tökéletes megsemmisülés, valamint az erőszaktól való bölcs tartózkodás, amely még az állatok megölésére is kiterjed, Tolstójjal lelkében új formát ölt és az ellenállás-nélküliség tanában nyilvánul meg.

Ez az ellenállás-nélküliség a Tolstójjal alapelve. Ebben a fogalomban összpontosul egész világfelfogása. Erre alapítja politikai nézeteit is. Ha tehát közelebbről megismerjük ezt a fogalmat, tisztán áll előttünk Tolstójjal hatása a szociális életre és annak ágazataira.

„Ne állj ellent a gonosznak”, mondja Tolstójjal. Ha megütnek, nem szabad védekezned és visszaütnöd. Ez ugyanis Tolstójjal nézete szerint azt jelentené, hogy rosszra rosszal válaszolunk, egy rossz cselekedetben tehát kettőt követünk el. Ehelyett néma megadással válaszoljunk minden erőszakos tette, amelyet velünk szemben elkövetnek. Ily módon nem bennünket terhel a felelősség a megtörtént gonoszságért és a miénk az a meggyőződés, hogy ártatlanok vagyunk. Tolstójjal nézete szerint mindenestre jobb, ha áldozatok vagyunk, mint ha mi követjük el a rossz cselekedetet, mert az áldozatnak tiszta a lelkiismerete, tudja, hogy semmi rosszat nem tett.

Ezt a gondolatot Tolstójjal tovább szövi. Nem elég, ha csupán a támadóinkkal szemben nem fejtünk ki ellenállást, akkor sem szabad védelmezőleg közbelépünk, ha látjuk, hogy valaki ártatlanul szenved, mert ez is erőszak, amely további gonoszságokat vontat maga után a végtelenségig. Csak azt ajánlhatjuk az áldozatnak, hogy tűrjön békében és örüljön, hogy mártírszerep jutott neki és hála ellenállás-nélküliségének, a rossz cselekedetnek nem is lesznek további következményei.

(Befejezése köv.)

A FÉRFI ÉRDEKE A NŐMOZGALOMBAN.

Írta: EGID VON FILEK, Wien.

Aki a jelenlegi nőmozgalomnak tág és kulturális szempontból nézve oly fontos terét szakértő szemmel tekinti, kell, hogy észre vegye azt a tényállást, miszerint a mozgalom vezető szellemei e kérdésnek kizárólag gazdasági és materiális oldalainak tárgyalását kezdik elhagyni. Nem mintha éppen e téren kevés tenni való lenne; sőt ellenkezőleg, épp itt még igen fáradságos, önfeláldozó, aprólékos munkálkodás szükséges, hogy minden nőt meggyőzzünk a követelések igazságosságára és kivihetőségéről, amelyeknek épp a nők körében vannak legádázabb ellenfelei. Miután a némi belátással bírok, úgy a nők, mint a férfiak tisztán felismerték a reformok szükségét, átengedik ezen küzdelmet azon egyéneknek, akiknek tehetsége még inkább szívósságukban, mint zsenialitásukban rejlik. Az egyes életjavakért folyó egyoldalú küzdelem keretéből kinöve, az idők folyamán a nőmozgalom egy nagy, kulturális mozgalommá fejlődött. A fejlődés előbbent fázisaiban a nőirodalomból érhetően olvashattuk ki a férfiak elleni ádáz harcüzenetet, azután a mozgalom legkiválóbb vezetői a nőiességi szempont egyoldalú hangsúlyozásához értek. Többé nem volt szó a férfiak esetleges kizárásáról, velük szemben oppozíciót sem fejtettek ki s méltán, mert alapjában véve ez csak balfogás lett volna, hiszen a nőmozgalom előharcosai soraiban előkelő férfiak nagy számát találjuk, akik társaik erős ellenzése mellett is nyíltan és melegen küzde-

nek a nők jogaiért, bárha őket ellenlábasaik „feministák”-nak csúfolják is.

A férfinek valóban – amennyiben műveltek nevezheti magát, e szó sokszor rosszul használt szoros értelmében, – élénken kell érdeklődni a nőmozgalom iránt és szükséges lenne, hogy az alapkérdésekkel jobban megismerkedjék, mint ahogy eddig tette. Mert alapjában véve kiválóan fontos szociális mozgalomról van szó, amellyel hatósági parancsokkal és betiltásokkal elbánni aligha lehet, bármennyire is mutogatják a hivatalos körök nyílt ellen-szenvüket. Az emberi természetben rejlik, hogy a két nem egymásra van utalva és mindazok a változatok, vagy eltérések, amelyek a nőt illetik. Kell, hogy rögtöni hatásukat a férfiakkal éreztessék és viszont.

Ami a mozgalom gazdasági oldalát illeti, úgy sok férfi fél a nő konkurenciájától; a nők benyomulása az eddig kizárólag férfiaknak fenntartott munkakörökbe gondot okoz nekik. Kétségkívül a nő munkálkodása konkurenciát jelent. A létfenntartásért folyó küzdelmet az utolsó 50 év folytonos szociális változásai a nők legnagyobb részére rákényszerítették. „A nagyipari fejlődés, nem pedig a nőmozgalom kényszerítette a munkásnőt a gyárba és űzi ki a polgári nőt a materiális munkától erősen felszabadított házból” – jegyzi meg Käthe Schir-macher. Van azonban egész csomó munkakör, ahonnan a nők eleve kizárattak s ennek indító oka a legtöbb esetben az, hogy az előre nem látó szülők az alapos szakképzettség útjait elzárják lányaik elől és várni hagyják őket évről-évre fokozódó vággyal a férjre, arra, aki tán sohasem jön el. Ha feltárnók a nőknek a képzőintézetek kapuit és minden erőmegfeszítésnek megadnók a szabad munkálkodásnak lehetőségét, úgy nem kényszerülne munkaerejét olcsóbban értékesíteni, mint konkurrensé, a férfi. Ekkor a nemi harc – amely mégis azon szellemi és gazdasági függő helyzetben gyökerezik, amelyben a nő a férfival szemben áll – az etikus téren is megszűnne, ahol Strindberg oly rikító színekkel ecseteli. További következménye lenne a nem is képzelt könnyítés a vagyontalan középosztály munkával túlterhelt családapáin, akik jelenleg majdnem összeroskadnak a terhek alatt, melyeket a családfenntartás rájuk ró. Ha lányainknak is megadjuk ugyanazon kereseti lehetőségeket, mint fiainknak, úgy önmagától eltűnik a gyermekek jövője feletti gond nyomasztó árnya, amely manapság oly sokszor még a halálos ágyon is üldözi a szülőket. Vannak férfiak, akik a nőmozgalom etnikai momentumait tolják az előtérbe és a női ideál súlyedésén keseregnek. Tény, hogy az új felfogás a „hölggy” ideált, amely – Rosa Mayreder szerint – „védelemre szoruló, gyengeségében tiszteletreméltó” lény, annyira meg-

változtatta, hogy a jövő generáció ezt az ideált már nem tarthatja meg. Van a magas szellemi és etikai fokon álló férfiaknak egy osztálya, amely sajnálja majd e változást, mert a középkorból eredő nőhódolatot – mint elődeik a Grál tiszteletét – még mindig szívében hordozza. Tán a germán faj eredeti tulajdonságaival oly szorosan összefügg a nő kultusza, hogy egy vagy más formában a német nemzet kultúréletében kifejezést kell minduntalan nyernie. Még sem hiszem, hogy a nő etikai tartalma, Wagner szavaival élve: „a nő bája és értéke” ezen új és feltarthatatlanul előretörő kultúrmozgalomban alacsonyabb fokra süllyedjen. A forma megváltozik, anélkül, hogy a kulturális vívmányokból bármit is fel kellene áldozni; egy új nőiesség alakul ki, amely öröklí a régi szépségét és harmóniáját, de a lenyűgöző bálimesék alól felszabadul.

Ez az átalakulás mind a két nemnek előnyére válik majd, mert a békók, amelyek a férfit egyéniségének fejlesztésében gátolják, legalább is oly súlyosak, mint azok, amelyek alatt a nő fejlődése szenved. Ha a nőt a konvencionális formások, az egymással örökös ellentétben álló társadalmi hazugságok tömege tartja vissza erőszakkal a legnagyobb emberi boldogságtól, az egyéniség szabad fejlődésétől, úgy viszont a férfi is szenved – ha egyenes, öntudatos a természete – a hivatásbeli rab-szolgátság, a szexuális előítéletek és rangbeli elfogultságok nyomása alatt, amely békók alól csak igen kevés, jelentékeny férfi szabadíthatja ki magát. Itt is rég túlhaladott szempontok nehéz láncait hurcoljuk egész életünkön át magunkkal. Hiszen modern ember számára az „igazi férfi” konvencionális mintaképe is elviselhetetlen. Minél tisztábban kimutatta az utolsó évek tudománya, hogy specifikus „férfi” és „női” tulajdonságok nincsenek, hanem bizonyos keresztveződési körülmények, valamelyes imponderabilis lelkierők idézik elő a nemek közti pszichikai különbségeket, annál makacsab-bul ragaszkodik a tömeg a régi típusokhoz, a finom megkülönböztetéseket észrevenni nem tudja, de nem is akarja. És ebben rejlik a mi nézetünk szerint a nyereség veleje, amelyet a gondolkodó és érezni tudó férfi a nőmozgalomból manapság meríthet, hogy felismeri, hogy a kultúra igaz értelmezésében nem más, mint a magasabbrendű finomabb és többoldalú egyéniséggé való fejlődés. És ezen fejlődés, mint minden kultúra, nem nélkül való, nem kötődik a nő és férfi konvencionális fogalmával, amely nélkül a kultiválatlan, fejletlen tömeg élni sem tud. Az átszellemült, nemes, tiszta egyéniség, a magasabbrendű ember ideálja a nő és férfi fogalmán kívül található, ott, ahol a nemek harcát a lelkek békéje váltja fel.

Fordította: Dr. Somogyi A.-né.

A NŐEGYESÜLETEK NEMZETKÖZI SZÖVETSÉGÉNEK RENDKÍVÜLI KÖZGYŰLÉSE.

Írta: ADELHAID VON WELCZEK, Berlin.

A legutóbbi időben megtartott kongresszusok közül talán egy sem keltett akkora feltűnést és egy sem volt oly eredményes, mint a drezdai esperanto-kongresszus; az új világnyelv híveinek lobogó lelkesedéséből azt következtetjük, hogy ennek a mozgalomnak jelentékeny jövője van. Nemzetközi kongresszusok szempontjából különös jelentőséget tulajdonítunk a világnyelvnek, mert tagadhatatlan, hogy a nyelvbeli különbségek nagyon megnehezítik a tárgyalásokat. Nagyon szenved ezalatt a kongresszusok munkaképessége, de hiba volna emiatt a jelentőségüket kétségbe vonni. Fontos missziót teljesítenek már azzal is, hogy fentartják és fokozzák az emberiség egyes rétegei között az érdeklődésség és az együvértartozás érzetét. Elsősorban vonatkozik ez a különböző országok asszonyaira, akik együttes munkát végeznek maguk és az egész emberiség javára. Ebből a szempontból rendkívül gazdag volt érdekes jelenségekben az International Council of Women (I. C. W.) szeptember első napjaiban Genfben megtartott legutóbbi közgyűlése. A gyönyörű fekvésű város is vonzerő lehetett a résztvevőkre nézve, mert még soha nem volt az I. C. W.-nek ily jól látogatott közgyűlése. Húsz nemzet volt a közgyűlésen* képviselve körülbelül száz küldöttel, akik közül nem egynek a nevét nagyon jól ismerik a hazája határain kívül is: M o n o d kisasszony, az I. C. W. érdemes alelnöke, Rev. Anna Shaw, Susan B. Anthony munkatársa és utóda, Mrs. Chapman-C a t t, a nemzetközi női választójogi szövetség elnöke, Mme Avril de St. Croix, a leánykereskedés elleni mozgalom vezetője, Popelin k. a. belga ügyvédnő stb., stb.

A tárgyalás elején két új országot vettek föl a szövetségbe: Bulgáriát és Görögországot. A tárgyalásra szánt időnek igen nagy részét az egyes országok szövetségeinek jelentése foglalta le; e téren kívánatos volna egy kis megszorítás, annál is inkább, mert a nyomtatott jelentések eléggé tájékoztatják a közgyűlési küldötteket. A szóbeli jelentéseknek csak a legfontosabb eseményekre kellene kiterjedniük; ezáltal csak az Egyesült-Államok, Anglia és Németország megbízottai tartották magukat ehhez. Megható volt az I. C. W. elnökének, az ősz Mme Philosphnak felszólalása, aki maga is mélyen megindulva vázolta azokat a nehézségeket, amelyekkel az orosz nőknek meg kell küzdeniök. Ismételtlen hozzáfogtak kongresszusok rendezéséhez, de mindig megíúsították a szándékukat; de azért biztosította az agg szónok a közgyűlést, hogy az orosz nők bátorsága nem csökken és hogy mindvégig kitartanak.

A bizottságok jelentéseiből kiemelendő a békebizottságé, melynek törekvéseit még sokan félreértik. Nem a fegyveres hatalom azonnali és általános megszüntetését, a lefegyverkezést kívánja ez a bizottság, amire különben sem volna sok kilátása, hanem a közvéleményt igyek-

szik oly irányban befolyásolni, hogy ezáltal idővel elérhető legyen a fegyverkezés csökkentése. A bizottság kívánatosnak tartja, hogy az első hágai konferencia napját, május 18-át iskolai ünneppé avassák. Ezen a napon meg kellene a gyermekeknek magyarázni, hogy a nemzetközi békebíróóságok útján a háborúnak elejét lehet venni. Híres embereknek a békemozgalomra vonatkozó kijelentéseit is közölni kell a gyermekekkel.

A nők jogi helyzetének tanulmányozására kiküldött bizottság az eddigi módon fog tovább dolgozni, bár vezetésében változás áll be, amennyiben Beschwitz bárónó lemondott az elnökségről. Ennek a bizottságnak az a rendeltetése, hogy összeállítsa minden országban azokat a törvényes újításokat, amelyek a nőkre vonatkoznak. Erre a fáradságos munkára a szövetséghez tartozó egyesületek még nem fordítanak elég súlyt, pedig éppen ezek az adatgyűjtemények fogják a jövőben a szövetség munkájának alapját képezni. A férjzett nők állampolgárságának kérdésével is foglalkozik a bizottság. A mai rendelkezések szerint az asszony annak az államnak a polgára, amelyhez a férje tartozik, még abban az esetben is, ha külföldi honossal köt házasságot, de régi hazájában marad. Ez a rendelkezés sérelmes, mert a férjes nő ily módon eszik különböző jogaitól.

Hosszúra nyúlna a tudósításom, ha ismertetni akarnám valamennyi bizottság jelentését, mely jelentéseket egyébiránt a csatlakozott testületek nyomtatásban megkapják. Különösen öröndetes volt a választójogi bizottság elnökének, Rev. Anna Shawnak a jelentése, melyből kitűnik, hogy ez a mozgalom az elmúlt két évben óriási eredményeket ért el. A bizottság elnöke hangsúlyozta, hogy ezeket az eredményeket nem a bizottság, hanem az egyes országok választójogi egyesületei érték el, gyökereik pedig a politikai viszonyok alakulásában rejlik. Nagy haladást jelent különben az is, hogy a választójogi mozgalom az egyes országok nőegyesületeinek szövetségében mindjobban terjed.

A rendkívüli közgyűlés első feladata az alapszabályok módosítása volt. Ez a munka, bár bizottság készítette elő, a tárgyalásra kitűzött idő legnagyobb részét igénybe vette. Részletei e lap olvasóit nem érdekelhetik annyira, hogy ki kellene rájuk térni. Nagy és nehéz munka volt a terjedelmes alapszabályok módosítása és remélhető, hogy a szövetség további fejlődésére jó hatással lesz. Különböző minták alapján egy nemzetközi jelvény kérdését is tárgyalta a közgyűlés. Szó volt azonkívül az egyre szaporodó munkára való tekintettel fizetett titkár alkalmazásáról is.

Nagy figyelemmel hallgatták a kanadai küldött jelentését a legközelebb Torontóban tartandó közgyűlésről. Valószínűleg 1909. június második felében lesz a közgyűlés; az utazás az előadó jelentése szerint kényelmes, az összeköttetések jók, a költségek előreláthatólag nem lesznek túlságosan nagyok. A rendkívül vendégszerető kanadai nők mindent megtesznek, hogy a torontói tartózkodás az idegenekre nézve minél kellemesebb legyen. Nagy társasutazást is terveznek az Egyesült-Államok tavaihoz. A hivatalos programot már rövidesen közzéteszik

A közgyűléssel kapcsolatosan két nyilvános ülést is tartottak. Egyiken a szövetség közegészségügyi törekvéseit

* Értesüléseink szerint Magyarország volt az egyetlen állam, amelynek Nemzeti Nőszövetsége nem vett részt a kongresszuson.

ismertették a másikon pedig irodák felállításáról volt szó, melyek az iskolából kikerülő ifjúságot segítsék életpályájuk megválasztásánál.

Az első ülésen a szövetség elnöke, Lady Aberdeen, hosszabb előadásban fejtegette, hogy a nők befolyásával mi mindent lehet elérni közegészségügyi téren csecsemők és gyermekágyas asszonyok ápolásával, a tüdővész elleni mozgalommal stb. Utána az egyes országok képviselői ismertették ötperces felszólalásokban hazájuk legfontosabb közegészségügyi intézményeit. Sok érdekes részlet került fel eközben, de alapos megvitatásról természetesen szó sem lehetett. Ez a hiány talán még érezhetőbb volt a másik nyilvános ülésen, amelynek előadója Mrs. Gordon volt, az I. C. W. titkára. Azt ajánlja, hogy minden ország minden városában, kicsiben és nagyban egyaránt, legyenek tanácsadó irodák, amelyek az iskolából kikerülő fiúkat és leányokat mindenféle pályaválasztási kérdésben útbaigazítják, útjukat egyengetik. E téren nagyon sokat lehet tenni a tanulatlan munkások számának csökkentésével. A küldöttek jelentéseiből kitűnt, hogy önkéntes munka már sokfelé folyik ez irányban. Mrs. Gordon azonban állami, jobban mondva városi intézményekre gondol. Ily értelmű határozati javaslatát a kongresszus elfogadta.

Tagadhatatlan, hogy ezek a nyilvános ülések nem álltak azon a színvonalon, amely nemzetközi testületek üléseitől elvárható lett volna. Annyival sajnálatosabb ez a körülmény, mert az ülések nagy közönség előtt folytak le. Mindkét téren sok jó munkát végezhetnek még a nők, de ha ez a munka tényleg eredményes legyen, akkor egységes terv szerint kell eljárni.

Nem lehet elég elismeréssel megemlékezni a svájci nőszövetség, de főleg a genfi asszonyok vendégszeretetéről, akik egész sereg szebbnél szebb ünnepélyt rendeztek a kongresszus alkalmából. Alkalmat adtak ezzel a kongresszus résztvevőinek egyrészt arra, hogy a gyönyörű várost és annak csodaszép környékét megismerjék, másrészt arra, hogy egymással jobban megismerkedjenek, mint amennyire az a tárgyalások során lehetséges. Éppen ebben a tekintetben bírnak ezek az összejövetelek nagy értékkel, amelyet nem volna szabad figyelmen kívül hagyni. Nemzetközi kongresszusoknak valósággal nélkülözhetetlen járulékaik ezek az összejövetelek, mert sok olyan tapasztalatot és ideát hoznak napvilágra, amely írásos érintkezés közben nem merülne fel.

Utolsó volt az ünnepségek sorában a városi képviselőtestület estélye, amelyen a házigazda tisztét viselő szenátor a város legmelegebb szimpátiájáról biztosította az I. C. W.-t.

Dacára a farsztó munkának, sokáig kellemes emléke marad a genfi közgyűlés mindenkinek, aki résztvett benne, és remélhetőleg összehozza ismét legtöbbszűket a jövő közgyűlésen Torontóban.

SZEMLE.

Nőtisztviselők szakszervezetei. A németországi posta-, táviráda-, távbeszélő- és vasúti tisztviselők közül a legtöbbet, mintegy 17,000-et a posta és táviráda alkalmazza. Ezek közül 24 szakszervezetben 5447 van szervezve. A máso-

dik helyet a bajor telefonkezelők egyesülete foglalja el. 900 taggal. Fiókjai Münchenben, Nürnbergben és Augsburgban vannak. A vasúti kezelőknek van egy porosz-hesszeni szövetségük (székhelye Berlin), egy nyugat-német szövetségük (székhelye Köln) és 13 külön egyesületük 708 taggal. A württembergi posta több mint 600 nő-tisztviselőt alkalmaz; egyesületük Stuttgartban van.

Asquith, a koronatanú. A belügyminiszter a választójogi reform dolgában Asquith-t, az angol miniszterelnököt idézte mint főtekinthetőt. Figyelmébe ajánljuk a miniszter úrnak, hogy Asquith a nők választójoga érdekében nála járt országgyűlési képviselőkből álló deputációnak azt válaszolta hogy – bár eddig elvi ellensége volt a nők választójogának – most belátja szükségét és maga is sürgetni fogja ezt a reformot. Ha Asquith-tel erről a kérdésről talán nem beszélgetett a belügyminiszter úr, kérjen tőle írásban véleményt.

Szobák szoptató anyák számára. A porosz belügyminiszter rendeletére minden gyárban módot kell adni a munkásnőknek arra, hogy gyermekeiket szoptathassák. Két község próbaképpen már meg is valósította a kormány szándékát, amennyiben körrendeletileg felhívta a területén levő gyárosokat, hogy gyártelepük egy helyiségét rendezzék be „szoptatói szobának”. A szoba berendezését illetően a rendelet a következőket írja elő: „A helyiségnek tágának, fűthetőnek és oly fekvésűnek kell lennie, hogy a szoptató anyák könnyen elérhessék. Több üzem közös szoptatószobát is rendezhet be. A csecsemők számára kellő számú tiszta kosárnak, kocsinak és ágynak kell rendelkezésre állni. Felszerelendők a szobák mosó- és főzőkészülékekkel is. A gyermekek játékszereket kapnak, amelyekkel maguk is eljátszadhatnak. Öt-öt csecsemőhöz egy ápolónő alkalmazandó. A szoptatószobák a városi csecsemőgondozó telep orvosainak felügyelete alatt állanak. Csakis oly családok gyermekei helyezhetők el e szobákban, amelyekben nincs ragályos beteg. Az anyák reggel beviszik gyermeküket a szoptatószobába és este ismét értük mennek. Munkaidejük alatt annyi szabad időt kell nekik hagyni, hogy gyermeküket háromszor megszothathassák. Télen a gyermekek meleg pokrócokat is kapnak.

A porosz hadügyminisztérium is figyelemmel van a csecsemőgondozásra. Hír szerint elrendelte, hogy a spandau katonai műhelyekben dolgozó munkásnőknek gyermekeik szoptatására naponta három órai szabadságot kell adni bérlevonás nélkül.

Különbéle hírek. Nagy Berta, a temesvári állami gyermekmenhely tisztviselője az első nő, aki Magyarországon az államszámviteli vizsgát letette. – A genfi egyetem irodalmi és társadalomtudományi fakultásán Pasmanik Dóra dr. egyetemi magántanár „A szocializmus és a szakszervezetek” címmel hirdetett a téli félévre előadást. E hír ismét kimutatja, mennyire hátra vagyunk ma még Magyarországon: azt a tárgyat, amelyet Pasmanik asszony Genfben előad, nálunk a nőknek még csak tanulniok sem szabad, miután az idevágó kérdések a nők előtt elzárt jogi fakultásba vannak bekebelezve. Itt említjük még meg, hogy Máday Andor dr. genfi egyetemi magántanár a jövő félévre „A család és a feminizmus

szociográfiája” címen hirdetett előadást – Santiago de las Vogasfaan (Cuba) választójogi nőegyesület alakult. – A kairói bíróság a. első női ügyvéd, dr. Michel asszony hivatalos ügyvédi működését elismerte. A kairói ügyvédi szövetség pedig tagjai sorába felvette.

Helyesbítés. A Kereskedelmi Alkalmazottak Lapjának szerkesztősége annak a helyesbítését kéri, hogy nem az ő lapja, hanem a „Kereskedelmi Alkalmazott” fogadta dicsérettel a vasárnapi munkaszünetről szóló törvény javaslatot.

VÁZSONYI-PENSIÓ

előkelő otthon hölgyek és családok számára,

Arany János utca 5. I. és II. em. Telefon 113-68.

PEDAGÓGIAI IRODALOM

Írta: GLUCKLICH VILMA.

Lassankint átmegy a köztudatba, hogy a kultúra fejlődésének nincs fontosabb érdeke, mint a jövő nemzedék munkaképességének minél tökéletesebb kifejlesztése. E belátás talaján óriási irodalom sarjadzott ki, amelynek termékei között a legtarkább összevisszaságban teremnek az emberiség boldogítására hivatott komoly, rendszeres tervek és teljesen értéktelen elmefuttatások. Teljes munkajelét kellene latba vetnie annak, aki mindezeket alaposan ismertetni és bírálni akarná; sem ez, sem elegendő tér nem állván rendelkezésünkre, csak néhány feltűnőbb jelenséget ragadunk ki mutatványképpen:

Tolstoj: *Pädagogische Schriften* (Jena, Eugen Diederichs, 2 kötet). Ma, a Tolstoj-ünneplés kellő közepén, különösen érdekes: mi a véleménye ennek a sajtóságos népboldogítónak a nevelésről? Nem tagadja meg önmagát e téren sem: éppen ellenkezőjét vallja annak, amit a kultúra harcosai mindenkor hittek. Az iskolakötelezettségnek üzen hadat, szinte megtevésztően finom pszichológiai megokolással. A kényszer, úgymond, megutáltatja az iskolát gyermekkel és szülővel egyaránt; ehelyett az iskolának magához kell vonzani a a gyermeket, kellemes, hasznos, a gyermeki lélek hajlamainak megfelelő foglalkoztatás, szerető baráti bánásmód útján. Bájos, a régi nagy íróra emlékeztető képekben viszi az olvasó elé Jasnaja-Poljana iskoláját, amelyben tanító és gyermek munkatársak gyanánt dolgoznak, pajtások módjára élveznek együtt; ahol egymást tanítják folytonos megfigyelések kapcsán és lelkük összeforr a közös benyomások, közös szellemi fejlődés folyamán. Megint egyszer úgy járunk, mint a Kreutzer-szonáta elolvasása után: nagy művészi benyomást keltett bennünk a toll nagymestere, az események és lelki folyamatok genialis boncolója, – csak végső conclusióját nem fogadhatjuk el. Hiszen a tanulás kötelezettsége nélkül a tanítónak alkalma sem nyílik a gyermek szeretetének munkakedvének fölkelésére! De meg mi állja útját annak, hogy a kötelező tanítás olyan életteljessé, olyan természetessé s azért kedvessé váljék s

a gyermek tevékenységi ösztönét annyira érvényesülni engedje, mint Jasnaja-Poljanában? Elvi akadály bizonyára nem; csak egy csekélység: a tanító az államnak legrosszabbul képzett, legnagyobb nyomorúságban tengődő, legkevesebbre becsült és legkevesebb önállósággal felruházott tisztviselője.

Charlotte Hason: *Erziehung im Hause* (Karlsruhe, G. Braun I. B. M. 3.50), angol eredetű munka, amely Angliában a Parents' National Educational Union (Szülők nemzeti nevelésügyi szövetsége) kiadásában jelent meg s amelyet a fordító, E. Kirchner, jelen-
tékenyen rövidített és némileg módosított. A szülői hivatásra előkészítést szolgálja és sok értelmes tanácsot ad arra nézve: hogyan nyerheti meg a szülő gyermeke bizalmát és hogyan befolyásolhatja akaratát anélkül, hogy gátolná egyéni fejlődését. A jellemképzés terén az őszinteség szószólója; hibázhat minden olyan tanítást, amely a szülő meggyőződésével – akár tudományos, akár vallási szempontból – ellenkezik.

Charlotte Perkins-Gilman: *Kinderkultur*. (Kultur-Verlag, Berlin 2 M.) Az *Our children* című angol munka fordítása; szinte azt mondhatnánk, hogy gyakorlati kivitele mindannak, aminek szükségét „A nő gazdasági helyzetéről” írott alapvető munkájában a szerző elméletileg bizonyítja. Az anyaságnak mai separatistikus, szűk látókörre szorított, a gyermek önzését felburjánzó formája helyébe a szociális anyaságot, a gyermekek összességét szem előtt tartó, tudományos és rendszeres eljárást ajánlja, a részletekbe menő, szemléletes módon állítva azt az olvasó elé. A mai aranykretrebe zárt, szabadságtól és önállóságtól megfosztott, s ezért örökös gyámságra szoruló gyermeket helyettesíteni akarja avval, aki erőit szabadon gyakorolja, tapasztalatait bátran szerzi, mások segítésére is képes. Ragyogó perspektívája egy olyan jövő nemzedéknek, amely igazán élvezi és hasznosan tölti gyermekkorát; és nem utópia, csak erős egyéniségű, széles látókörű, gyermeküket okosan szerető anyák kellenek megvalósításához. Keressünk ilyeneket és állítsuk az egész társadalom szolgálatába!

Otto Baumgarten: *Ueber Kindererziehung* (J. C. B. Mohr, Tübingen u. Leipzig). A kieli nőképző-egyesületben tartott 6 előadás, amely egy teljesen konzervatív, de gondolkodó theoretikusnak nézeteit fejt ki. Csupa ismert, sőt elcsépelet igazságot ismétel, amit nem csodálhatunk, mert hiszen az előszóban említi, hogy az e téren legismertebb munkákat: Ellen Key és W. Foerster nevelésügyi munkáit sem ismeri; utóbbival megegyezik a vallásos érzelm erős kiemelésében. Az anyák internacionális tájékozatlanságát jellemzi, hogy az itt letett előadások óriási közönséget vonzottak, amely mindenáron nyomtatásban is kívánta azokat látni.

(Folytatjuk.)

SZERKESZTŐ ÜZENETEI.

Anonymus. „Nyílt leveléből” egy szót sem értünk. Egyébként számtalanszor kijelentettük már, hogy névtelen közleményeknek nem adunk helyet.

Lapzárás után: Andrassy választójogi tervezete időnek előtt nyilvánosságra került: jogot kínál ez ország minden férfinemen levő polgárának. Nekünk nőknek semmit! Mit jelent a férfiaknak szánt jogegyenlőtlenség ahhoz a kiáltó igazságtalansághoz képest, hogy mi, Magyarország népességének nagyobb fele: női orvosok, tanárok, tanítók tisztviselők, ipari és mezőgazdasági munkások, művészek, írók, Magyarország összes anyái, asszonyai, nevelői együttvéve annyi jogot se kapjunk, mint egyetlenegy analfabéta férfi. Ezt nem tűrhetjük! Ez a javaslat törvénnyé nem emelkedhetik! Ki kell küzdenünk a jogainkat!

Külön meghívókat és értesítéseket nem küldünk.

**A NŐTISZTVISELŐK ORSZÁGOS
EGYESÜLETE
HIVATALOS ÉRTEBITÉSEL.**

Postatak. 17764.
TÉLEFON 80-75.
Egyesületi helyiség:
VI., Andrassy-út 83.

RENKÍVÜLI KÖZGYÜLÉS.

Egyesületünk helyiségében (VI., Andrassy-út 83.) f. évi október hó 4-én d. e. 10. óraker

RENKÍVÜLI KÖZGYÜLÉST

tartunk a következő napirenddel:

1. Alapszabályok módosítása.
2. Előadás az ipartörvény tervezetéről.

Kérjük a tisztelt Tagtársakat, hogy e rendkívüli közgyűlésen kivétel nélkül jelenjenek meg, mert a jelenlevők az egyesület minden tagjára kötelező határozatot hoznak. A közgyűlésen egyesületünk minden rendes tagjának felszólalási és szavazati joga van. Eljünk e jogunkkal.

Tanfolyamaink. A magyar és német gyorsírási és németnyelvi tanfolyamok szeptember közepén megkezdődtek. Jelentkezőket a legközelebbi napokban még felvesszünk A francia és angol tanfolyamok kezdők és haladók részére október elején kezdődnek. Jelentkezéseket a titkárság fogad el.

TANÜGYI BIZOTTSÁG: Szerdán, október 14-én.

A bizottsági üléseket mindenkor egyesületünk helyiségében tartjuk esti 1/28 óraker. Külön meghívókat nem küldünk, de felszólítjuk a bizottsági tagokat, hogy tegyenek eleget kötelességüknek és vegyenek részt mindenkor bizottságuk munkájában.

**ÖSSZEJÖVETELEK OKTÓBER
HAVÁBAN.**

4-én rendkívüli közgyűlés (lásd fent).
18-án kirándulás. Találkozás d. u. 1/2 3 óraker a zugligeti végállomáson.

Bizottsági üléseket:

TAGSZERZŐ-BIZOTTSÁG: Szerdán, október 7-én.
VIGALMI-BIZOTTSÁG: Pénteken, október 9-én.

Üdülötelep: Szeptember 15-én hazaérkeztek az idd üdülötelep utolsó lakói. Most már megállapíthatjuk a végleges statisztikát, mely szerint az alkalmi vendégeket nem számítva összesen 24 tagtárs 437 napon át vette igénybe az üdülötelepet. Mindazokat, akik a telepen tartózkodtak, összehívtuk egy beszámoló értekezletre, melyen tapasztalataikat és a jövőre vonatkozó prepozícióikat közölték velünk. Rajta leszünk, hogy e tapasztalatokat a jövőben egyesületünk ezen közkedvelt intézménye javára használhassuk fel.

Szeptemberi krónika. A múlt hónapban a tetemesen meggyarapodott folyó munkán kívül a vasárnapi munkaszünetre vonatkozó törvényjavaslat adott sok munkát egyesületünknek. Szeptember 6-ára a Temesvári Kereskedelmi Alkalmazottak Egyesülete országos nagygyűlésre hívta meg a tárgyban egyesületünket. Képviselőnköt bejelentettük, e bejelentést a kongresszust rendező egyesület levélben hálálkodva igazolta és két nap múlva, küldöttünk elutazása napján egy újabb levélben közölte velünk, hogy a kongresszus vidéki jellegének megővéására budapesti kartársaknak nem adnak szót a kongresszuson.

Értesültünk róla hogy ez a visszautasítás a Kereskedelmi Alkalmazottak Orsz. Egyesületének távirati intézkedésére történt. Ez az egyesület ugyanis nem átalította azt telegrafálni a temesvári rendezőségnek, hogy egyesületünk „rendzavarás” végett küldi ki megbízottját. Természetes, hogy ilyen körülmények között visszavontuk képviselőtünket és nem vettünk részt a kongresszuson. Választmányunk határozatából azonban magyarázatot kértünk a K. A. O. E-től. Konstatáljuk, hogy a válasz mindaddig nem érkezett be. Választmányunk határozatából a vasárnapi munkaszünetre vonatkozó együttes akció megindítása céljából szept. 10-ére értekezletre hívtuk meg az összes fővárosi magánalkalmazott-szervezeteket. Megjelentek ezen értekezleten a Magyarországi Magántisztviselők Orsz. Egyesülete, Kereskedelmi Alkalmazottak Orsz. Szövetsége, a Nagykereskedelmi Alkalmazottak, Orsz. Egyesülete és a Magántisztviselők Otthona, Hozzájárultunk az előbb említett három testület indítványához, hogy velük együttesen országos nagygyűlést hívjunk egybe a 36 órás vasárnapi munkaszünet érdekében.

Egyesületünk a maga részéről külön is állást foglalt a vasárnapi munkaszünet kérdésében. Taggyűlést tartottunk e tárgyban Szombathelyen és Budapesten, melyeken a törvényjavaslatot pontról-pontra megvitattuk és melyek határozatából a minisztériumhoz intézett felterjesztésünkben a 36 órás teljes vasárnapi munkaszünetet kértük, alaposan megvilágítva a tervezet összes sérelmes vagy hiányos intézkedéseit.

Szeptember folyamán 2 választmányi és 2 tisztikari ülést tartottunk. Választmányunk 50 tagot vett fel. Az iroda 151 üresedés és 85 álláskereső mellett 45 elhelyezést jelentett be. Elhatározta a választmány, hogy az állás-közvetítési jelentéseket ezentúl felterjeszti az illetékes minisztériumokhoz oly kéréssel, hogy kellő számú hároméves kereskedelmi iskolát nyissanak. A felszaporodott irodai munkára való tekintettel felhatalmazta a választmány a tisztikart, hogy egy harmadik tisztviselőt alkalmazzon. Ugyanez az ülés elhatározta, hogy november folyamán nagyszabású matinéét rendezünk. Mindazokat, akik ennek rendezésében részt akarnak venni, szívesen látjuk a vigalmibizottság okt. 9-i ülésén.

Vidéki szervezkedés: Szeptember 6-án megalakult a Temesvári Nőtisztviselők és Női Kereskedelmi Alkalmazottak Egyesülete, szeptember 8-án pedig az Aradi Nőtisztviselők Egyesülete.

Mindkét városban nagyszámú lelkes tábor fogadta kezdeményezésünket. Az alakulás és a munkamegzedés bővebb részleteiről a jövő hónapban számolunk be. –

Pozsonyban okt. 4-én tartunk alakuló tagértekezletet. Reméljük, hogy Brassóban október folyamán véglegesen megalakul ottani csoportunk.

Téli program. Erre vonatkozólag várjuk tagtársaink javaslatait.

Szombathely.

Legutóbbi választmányi ülésünket a választmányi élénk részvétele mellett már kényelmes új helyiségünkben tartottuk. Ugyancsak ott kezdődtek meg a német- és angolnyelvi tanfolyamok; az előbbi tizenkét hallgatóját Kaufmann Adolfné tanítja, míg dr. Feldmann Bódogné a tizenegy tanítványból álló angol tanfolyamot vezeti. Könyvviteli, gyorsírási és tornatanfolyamaink október elején kezdődnek. Jelentkezni még mindig lehet.

A tornatanfolyam megtartására a városi tornacsarnok helyiségét sikerült megkapnunk és Izsó úr, városunk ismert amateur-vívó- és tornamestere szívességből vállalkozott a tanfolyam vezetésére. Tornatanfolyamunkra egyesületünkön kívül álló hölgyek is jelentkezhetnek.

Október havára, sajnos, nem készíthettünk olyan programot amellyel a nyilvánosság előtt is szerepelhetnénk, főleg azon okból, mert fogyatékos berendezésű helyiségünkben egyelőre nem láthatjuk vendégül a közönséget. A berendezés kiegészítésére nézve azonban már intézkedtünk és mivel ez tetemes költségekkel jár, kérjük a tagtársakat, hogy tagdíjuk lefizetését pontosan eszközöljék, nehogy anyagi okok akadályozzák egyesületi fejlődésünket.

Alkalom hiányán eddig nem számolhattam be azon örömdetes egyesületi eseményről, hogy augusztusi választmányi ülésünket Schwimmer Rózsa, ügyünk vezetője és leglelkesebb munkása jelenlétével tisztelte meg és tanácsaival s útbaigazításaival téli munkatervünk előkészítésében tevékeny részt vett.

Augusztus 30-án tartott taggyűlésünket ugyancsak az ő jelenléte és előadása tette értékké. A vasárnapi teljes azaz 36 órás munkaszünet érdekében szólott osztatlan tetszés mellett, melynek nyomán a taggyűlés megbízta a Nőtisztviselők Országos Egyesületét, hogy a vasárnapi munkaszünet érdekében a kereskedelemügyi miniszterhez felterjesztendő memorandumot a Szombathelyi Nőtisztviselők egyesülete nevében is tegye meg.

Schwimmer Rózsa ittlétének hatása utólag is kedvezően nyilvánul a tagok fokozottabb egyesületi működésében és lelkesedésében.

TROMBITÁS ERZSI.

Nagyvárad.

A téli program megállapítására október 11-én választmányi ülést tartunk. Kérjük tagtársainkat, közöljék a vezetőséggel esetleges kívánságait, hogy azokat figyelembe vehessük. A 36 órás vasárnapi munkaszünet érdekében Budapesten tartott nagygyűlést táviratilag üdvözlöttük, határozatához hozzájárultunk. Egyesületünket szeptember havában mély gyász érte: szeretett kartársunk, Salgó Gizella, választmányunk egyik legagilisabb tagja, egyesületünknek egyik legodaadóbb harcosa meghalt. Temetésén testületileg vettünk részt és koporsójára koszorút helyezettünk el. Emlékét őrizni fogjuk.

GÁRDOS BERTA, titkár.

Arad, Pécs, Temesvár tudósításainak egy része lemaradt, másik része be sem érkezett.

Ügyvezetőség:
VI., Kemnitz-ú. 19.
Pénztáros:
HELLERNÉ BOLBE-
RITZ GEORGINA
V., Arany János-ú. 1.

A FEMINISTÁK EGYESÜLETE HIVATALOS KÖZLEMÉNYEI.

Tagsági díj tetszés szerint; legalább évi 6 korona.

**GYAKORLATI
TANÁCSADÓ**
V. ker., Mária Valéria-
utca 12., II. em.
Pénteken este 6-8-ig.

Tagtársak! Az egész nyár folyamán eszméinknek néhány buzgó híve egymaga vitte egyesületünk egész munkáját, csodákat művelve a propaganda és belső munka terén egyaránt. Mi, akik pihent erővel, felüdülve térünk vissza, kötelességünknek kell, hogy éreztük nem csupán az ő segítségüket, de lehetőleg felváltásukat. Terjeszszük egyesületünk eszméit, vegyünk ki tartóan részt belső és külső munkájában, teremtünk elő a propaganda költségeit! Olyan döntő küzdelem előtt állunk, amely talán évtizedekre dönti el Magyarország népének sorsát. Erzitek-e a történelmi felelősséget, amely reánk, öntudatos asszonyokra hárul? Nemzedékek asszonyainak jogtalanságát pecsételi meg a választójogi reform, ha nem sikerül most a nők választójogát kiküzdenünk. Szabad-e haboznunk, ha áldozatokat kíván tőlünk a küzdelem? Meg kell mutatnunk, hogy Magyarország asszonyai megértik a pillanat jelentőségét, hogy tudnak és akarnak egymáson segíteni.

Politikai propaganda-alapunk javára újabban befolyt:

Vagnerné R. Melanie		50.-	
Schwimmer Rózsa gyűjtőívén:			
Salgó Béla	25.-		
Engel Berta Nagysurány (második adomány)	20.-		
Grossmann Janka*	5.-	50.-	
Steinberger Sarolta dr.		10.-	
Dirmfeld Janka gyűjtőívén:			
Dirmfeld Erna	10.-		
Tyrman Károlyné	5.-		
Büchler Margit	5.-		
Dirmfeld Janka	30.-	50.-	
Szeptember 16-iki taggyűlés gyűjtése		51.-	
Mellerné-Miskolczy Eugénia gyűjtőívén:			
Beer Klótild	10.-		
Isépy-Lord Adél	20.-		
Meller Sarolta	10.-		
Helm Emília	6.-		
R. Nina	20.-		
N. N.	10.-		
Havas Frida	10.-		
M. M. E.	20.-	106.-	
Püskösty Mária gyűjtőívén:			
Steinacker Artúr Fiume	20.-		
N. N.	10.-		
Donáth Gyula dr.	10.-	40.-	
Múltkori kimutatásunk	631.-		
Összesen		988.-	

*G. J. tagtársunk továbbá a választójogi reform törvénybeiktatásáig havi 2 koronát, P. P. tagtárs pedig havi 1 koronát ajánlott fel a politikai propaganda javára.

OKTÓBERI MUNKATERV:

Minden kedden és pénteken d. u. 6-8 óráig:

1. Jelentkezés egyesületi munkára.
2. Tanácsadás nőket érdeklő minden gyakorlati kérdésben.
3. Könyvtári óra: folyóiratok olvasása, könyvek kikölcsönzése.

Csütörtökön, 8-án este 6 órakor a Társadalmi Múzeum dísztermében. V., Mária Valéria utca 12.

Minna Cauer (Berlin): SOZIALETHIK UND FRAUENWAHLRECHT. (Társadalmi erkölcs és a nők választójoga.) Jegyek 6, 4 és 2 K-ért (egyesületünk tagjainak 4, 2 és 1 K-ért) kaphatók egyesületünkben és a Bárd-féle színházjegyirodáknak, Kossuth Lajos u. 4. és Andrassy-út 2.

Vasárnap, 11-én d. u. ¼ órakor az újjvárosházán (IV., Váci-u. 62):

Minna Cauer: WARUM BRAUCHT DIE ERWERBENDE FRAU DAS WAHLRECHT? (Miért kell a választójog a kenyérkereseti munkával foglalkozó asszonynak?)

Hétfőn, 19-én d. u. ½ órákor egyesületünkben:

VITAÉRTEKEZLET A NŐMOZGALOMRÓL. – Minden tagtársunk jogosult a megvitatás tárgyául a nőkérdésnek valamely speciális ágát f. h. ó 15-ig javaslatba hozni Az ajánlott tárgyak közül a tisztikar választ és határozatát a napilapokban teszi közzé. Vasárnap, 25-én d. u. 74 órakor a Társadalmi Múzeum nagytermében:

FELNÖTTEK PÁLYAVÁLASZTÁSA. – Szakértők útbaigazítása olyan nők számára, akiket megváltozott viszonyaik felnőtt korukban kényszerítenek önálló keresetre és akik semmiféle pályára előképzettséget nem szereztek.

Pénteken, 30-án este 8 órakor egyesületünkben:

A NŐK VÁLASZTÓJOGA AZ ORVOSOK SZEMPONTJÁBÓL. Előadó: Steinberger Sarolta dr. Vendégeket szívesen látunk.

Temesvári előadások. Temesvári tagtársaink indítványára egyesületünk ott előadás-sorozatot rendez, amelyen részben helybeli, részben budapesti, illetőleg külföldi előadók eddig a következő tárgyú előadások tartására vállalkoztak:

1. Az anyaság védelme és biztosítása.
2. A békemozgalom.
3. A női test kultúrája.
4. Küzdelem az alkohol ellen.
5. A háztartás reformja.
6. Modern nevelési elvek.
7. A gyermekek nemi felvilágosítása.
8. Fiúk és lányok közös nevelése.
9. A nőmozgalom biológiai alapjai.
10. A nő feladata a politikában.

Az előadásokra temesvári tagtársainknak külön meghívókat küldünk.

Mrs. Carrie Chapman-Catt októberre hirdetett előadásait nagy sajnálatunkra kénytelen volt januárra halasztani, mert fontos családi ügyek sürgetően hazaszólitották. Reméljük, hogy mikor közénk visszatér, széles ez országban mindenütt saját és testvéreik polgárjogáért elszántan küzdő asszonyokat fog találni! Örömmel jelentjük, hogy helyette sikerült Minna Cauer asszonyt, a németországi radikális nőmozgalom vezetőjét megnyernünk.